

Rapport

Projectnaam: Toekomstvisie begraafplaatsen
2024-2029

Projectnummer: 22-1852

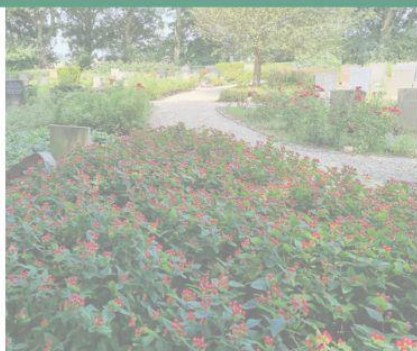
Opdrachtgever: Gemeente Hollands Kroon

Datum: 17 juli 2023

Versie: D01

Auteur(s): Ruan van Doremalen

Projectleider: Merel van den Bosch

Inhoudsopgave

Samenvatting	1
1. Inleiding	2
2. Begraven in Hollands Kroon	3
3. Visie	7
4. Exploitatie analyse	8
5. Trends en ontwikkelingen	11
6. Participatie	15
7. Beleidsvoorstellen	17
Bijlage A. Inventarisatie begraafplaatsen	26
Bijlage B. Behoeftte en capaciteitsoverzicht	36
Bijlage C. Infographic (resulaten) enquête	37

Samenvatting

Gemeente Hollands Kroon heeft elf begraafplaatsen in eigendom en beheer. Hiervan is er één gesloten voor begravingen. Daarnaast zijn er nog 7 kerkelijke begraafplaatsen in de gemeente aanwezig. Jaarlijks vinden er gemiddeld 79 begravingen op de gemeentelijke begraafplaatsen plaats. Voor input van deze toekomstvisie zijn uitvaartondernemers bevestigd, is er een kennissessie geweest met medewerkers van de gemeente en is er een enquête uitgezet die door 324 personen is ingevuld.

In het kort zijn dit de bevindingen:

- Behalve voor Stroe, is er voldoende capaciteit op de begraafplaatsen om tot na 2050 te blijven begraven. Op de begraafplaats Stroe kan er tot ongeveer 2034 begraven worden (zonder maatregelen).
- Het tarief voor een graf van 20 jaar voor 2 personen ligt 19% lager dan het gemiddelde tarief van de omgeving.
- De begraafplaatsen worden door de uitvaartondernemers als verzorgd en netjes bestempeld.
- De kostendekking bedraagt 70,3%.
- 42% van de respondenten heeft interesse in natuurbegraven

Er is een visie opgesteld voor de begraafplaatsen. Deze luidt als volgt:

We bieden begraafplaatsen aan waar het verleden en de toekomst samenkomen. De historie van de begraafplaatsen komt samen met de nieuwste trends en ontwikkelingen. Daarnaast is er oog voor de natuur en voor het klimaat.

Op basis van alle input zijn de volgende beleidsvoorstellen opgenomen:

- Natuurbegraven aanbieden op begraafplaats Anna Paulowna.
- Natuurlijke asbestemmingen realiseren op begraafplaats Anna Paulowna.
- Het grafrecht verhogen met € 150,- op alle begraafplaatsen behalve Middenmeer.
- Het tarief van een urnennis in de 'Private Silence' gelijk stellen aan die van een nis op de overige begraafplaatsen.
- Toevoegen van QR-codes op de begraafplaatsen met daarin informatie over de begraafplaatsen en de historie.
- Het toevoegen van publicatieborden op de begraafplaatsen.
- Het (gefaseerd) toevoegen van gedenkmonumenten op de begraafplaatsen Anna Paulowna, Nieuwe Niedorp en Hippolytushoef.
- Onderzoek doen naar de mogelijkheden tot resomeren
- Het aanbieden van foetusgraven op (nader te bepalen) begraafplaatsen
- Het verlagen van de reserveringskosten naar € 250 per vijf jaar
- Het waar mogelijk weghalen en het opwaarderen van de urnenmuren op het uitbreidingsdeel van begraafplaats Middenmeer
- Graftekens van oude graven bewaren op een apart deel. De werkgroep begraafplaats Middenmeer beheert en onderhoudt deze graftekens.
- Onderzoek doen naar het toevoegen van een dierenbegraafplaats op een van de begraafplaatsen

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

De gemeente heeft elf gemeentelijke begraafplaatsen, waarvan tien in gebruik. Zij heeft behoefte aan inzicht in de huidige situatie, de landelijke trends en ontwikkelingen en de mogelijkheid dit toe te passen op de eigen begraafplaatsen. Hiervoor is deze toekomstvisie opgesteld.

1.2. Proces

Ten behoeve van dit onderzoek zijn de tien actieve begraafplaatsen bezocht. Hierbij is gekeken naar het beheer en onderhoud, de voorzieningen, eventuele aandachtspunten en toekomstmogelijkheden. De landelijke trends en ontwikkelingen zijn getoetst op de toepasbaarheid op de begraafplaatsen. Er is een analyse van de exploitatie gemaakt, inclusief een benchmark.

Er zijn interviews gehouden met drie lokale uitvaartondernemers die gebruik maken van de gemeentelijke begraafplaatsen om hun mening te horen. Ook heeft er een kennissessie plaatsgevonden met de medewerkers van de gemeente van de afdelingen administratie, beheer & onderhoud en met de grafdelver. Tenslotte is een enquête uitgezet op de gemeentelijke website bij het participatieplatform. Door deze grondige verkenning is veel input opgehaald, die is verwerkt in dit plan.

2. Begraven in Hollands Kroon

2.1. Historie

Hollands Kroon is een grote plattelandsgemeente in de Kop van Noord-Holland met een heleboel dorpen en buurtschappen. De grootste dorpen zijn Anna Paulowna, Hippolytushoef, Winkel, Nieuwe Niedorp en Wieringerwerf. De gemeente Hollands Kroon is in 2012 ontstaan uit een fusie tussen de gemeenten Wieringen, Wieringermeer, Anna Paulowna en Niedorp.

De gemeente bestaat uit een aantal heel verschillende gebieden: de polders van Anna Paulowna, Wieringerwaard en Wieringermeer. Het voormalige Waddeneiland Wieringen. En een deel van de gemeente valt binnen de Westfriese omringdijk. Hollands Kroon grenst aan De Waddenzee en het IJsselmeer. Naast het vele water, de dijken en de polders zijn het agrarische land en de lintbebouwing kenmerkend voor het gebied.

2.2. Begraafplaatsen in Hollands Kroon

Gemeentelijke en kerkelijke begraafplaatsen

De gemeente Hollands Kroon heeft 11 gemeentelijke begraafplaatsen in beheer en eigendom. Dit zijn:

1. Anna Paulowna	Middenweg
2. Wieringerwaard	Iepenlaan
3. Middenmeer	Kerkhoflaan
4. Hippolytushoef	Noordburenweg
5. Stroe	Stroeërweg
6. Winkel	Dorpsstraat
7. Nieuwe Niedorp	Dorpsstraat
8. Kolhorn	Waardpolderhoofdweg
9. Oude Niedorp	Dorpsstraat
10. Barsingerhorn	Heerenweg
11. Hippolytushoef*	Kerkplein

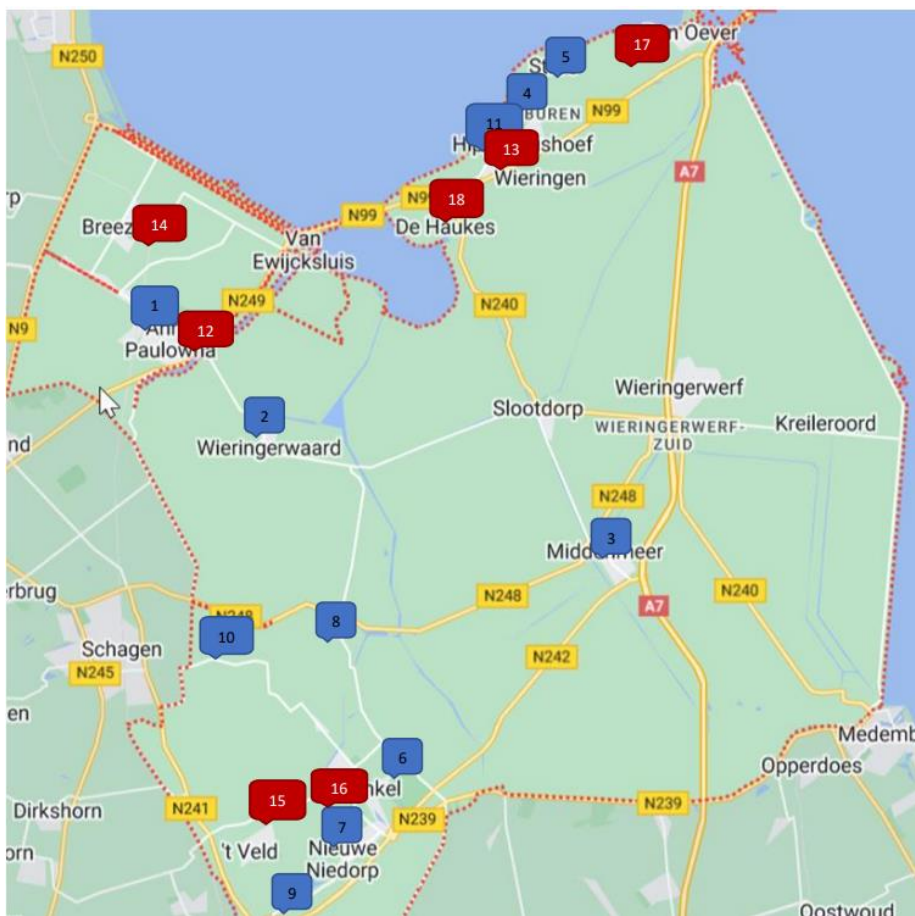
**De oude begraafplaats in Hippolytushoef aan het Kerkplein is gesloten voor begravingen en maakt geen onderdeel uit van deze toekomstvisie.*

Naast de gemeentelijke begraafplaatsen zijn er ook nog zeven kerkelijke begraafplaatsen aanwezig. Dit zijn:

12. Rooms Katholieke begraafplaats in Anna Paulowna
13. Rooms Katholieke begraafplaats in Hippolytushoef
14. Rooms Katholieke begraafplaats in Breezand
15. Rooms Katholieke begraafplaats in 't Veld

- 16. Rooms Katholieke begraafplaats in Nieuwe Niedorp
- 17. Protestantse begraafplaats in Oosterland
- 18. Protestantse begraafplaats in Westerland

Onderstaande plattegrond geeft een overzicht van het aantal en de spreiding van de verschillende begraafplaatsen binnen de gemeente. De cijfers 1 t/m 11 (blauw) geven de gemeentelijke begraafplaatsen aan, 12 t/m 18 (rood) betreffen de kerkelijke begraafplaatsen. De begraafplaatsen bevinden zich voor het merendeel in het noorden, westen en zuiden van de gemeente. In het midden en het oosten zijn, op Middenmeer na, geen begraafplaatsen aanwezig.

Afbeelding 1: Overzicht van de gemeentelijke (blauw) en de kerkelijke begraafplaatsen (rood)

Natuurbegraafplaatsen

Binnen de gemeente is er op dit moment geen mogelijk tot natuurbegraven. Ook in de omgeving zijn de mogelijkheden beperkt. De dichtstbijzijnde natuurbegraafplaats is Geestmerloo, gelegen in Koedijk bij Alkmaar. Voor een andere natuurbegraafplaats moet men uitwijken naar natuurbegraafplaats Friesland (vlakbij Heerenveen) of natuurbegraafplaats Bremer Wildernis, gelegen in het zuidwesten van Friesland.

2.3. Korte beschrijving meest gebruikte begraafplaatsen

Begraafplaats Middenmeer

Van de gemeentelijke begraafplaatsen vinden veruit de meeste begravingen plaats in Middenmeer. Hier zijn gemiddeld 46 begravingen per jaar. In de kern Middenmeer overleden in 2022 ongeveer 17 personen. Dat betekent dat er ook mensen die buiten de kern Middenmeer wonen zich hier laten begraven. Reden hiervan kan zijn dat in de omgeving van Middenmeer geen andere begraafplaats is gelegen (zie afbeelding 1), maar ook omdat de begraafplaats groot is, een parkachtig uiterlijk heeft, het centraal in de gemeente ligt of omdat er een uitvaartcentrum op de begraafplaats aanwezig is. Hier worden particuliere graven en kindergraven aangeboden, urnennissen en urnengraven. Er is een strooiveld en er staat een gedenkboom. Deze begraafplaats is veruit de meest parkachtige van alle begraafplaatsen en heeft het meest diverse aanbod.

De begraafplaats beschikt over 1.350 vrije graven (inclusief graven die geruimd kunnen worden). Uitgaande van het huidige gemiddelde van 46 begravingen per jaar, betekent dat omstreeks 2052 deze begraafplaats vol is. Het is dus belangrijk om de beschikbare capaciteit te blijven monitoren en indien nodig tijdig maatregelen te treffen.

Begraafplaats Anna Paulowna

De grootste kern in Hollands Kroon is Anna Paulowna. Er wonen hier circa 8.500 personen. In 2021 overleden er ongeveer 57 personen uit Anna Paulowna (bron: allecijfers.nl.). Er worden ongeveer 10 personen per jaar begraven. Dat is 17,5%. Het aanbod op deze begraafplaats is divers; er zijn particuliere graven, urnengraven en urnennissen aanwezig. Ook is er een uitvaartcentrum op de begraafplaats aanwezig. De begraafplaats is redelijk traditioneel ingericht, met rechte lijnen en vakken. Er zijn 350 vrije graven (inclusief graven die geruimd kunnen worden). Indien er gemiddeld 10 personen per jaar begraven worden, is omstreeks 2058 deze begraafplaats vol. Het is dus belangrijk goed te blijven monitoren en tijdig maatregelen te treffen.

Begraafplaats Stroe

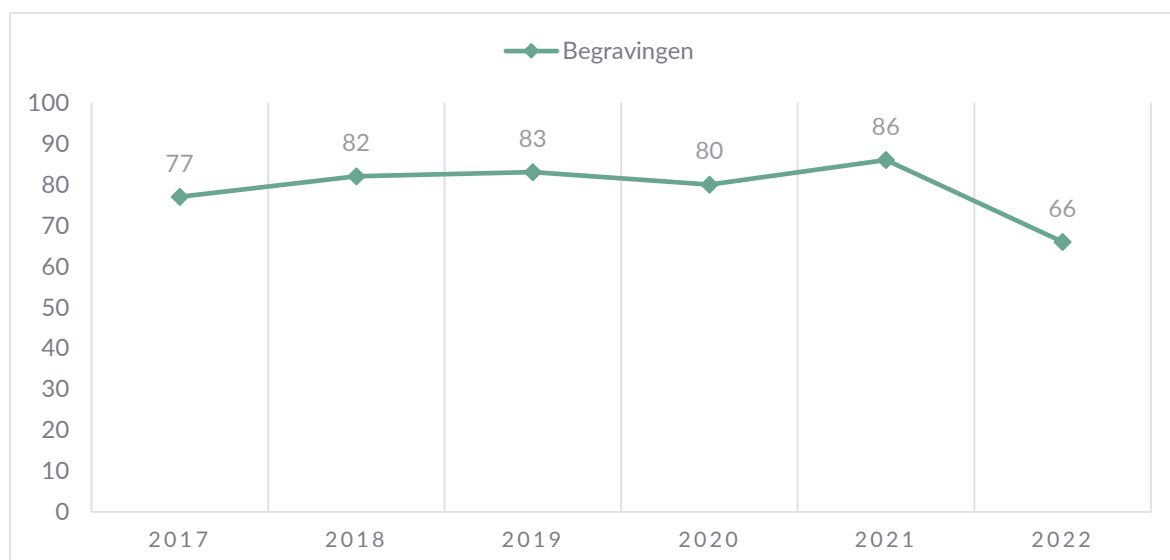
De begraafplaats in Stroe is bijzonder. Er worden hier ongeveer 8 personen per jaar begraven. Er overlijden ook ongeveer 8 personen in de kern per jaar. De begraafplaats heeft een prachtige nieuwe kapel gekregen dat het middelpunt van deze hoge, ronde begraafplaats is. Er zijn 85 vrije graven (inclusief graven die geruimd kunnen worden). Indien er gemiddeld 8 personen per jaar begraven worden, is omstreeks 2034 deze begraafplaats vol. Het is dus belangrijk goed te blijven monitoren en tijdig maatregelen te treffen.

Op de overige begraafplaatsen vinden er minder begravingen plaats:

Hippolytushoef	7
Winkel	2
Nieuwe Niedorp	2
Kolhorn	1
Wieringerwaard	1
Oude Niedorp	1
Barsingerhorn	1

2.4. Begraafcultuur

Gemeente Hollands Kroon telt circa 48.800 inwoners (cijfers 01-01-2022). Volgens het CBS overleden er 453 personen in 2022 in de gemeente. In dit jaar vonden er 66 begravingen plaats. Dit betekent dat 14,6% van de overleden inwoners in 2022 begraven is op één van de gemeentelijke begraafplaatsen. Landelijk was het begraafpercentage in 2022 32,7% (bron: Landelijke Vereniging van Crematoria). Dit betekent dat er merendeel van de overledenen wordt gecremeerd of begraven elders.

Grafiek 1: aantal begravingen gemeentelijke begraafplaatsen Hollands Kroon

Uitgaande van het landelijke gemiddelde betekent dat 67,3% van de overleden inwoners in Hollands Kroon kiest voor cremieren. Dit staat in 2022 gelijk aan 305 overleden inwoners van Hollands Kroon. De dichtstbijzijnde crematoria zijn in Schagen, Heerhugowaard, Alkmaar en Hoorn. Er zijn in 2022 maar 16 asbestemmingen op de begraafplaatsen gekomen. Dit komt er op neer dat maar 5% kiest voor een urnennis of urnengraf op een van de gemeentelijke begraafplaatsen. De overige urnen worden mee naar huis genomen, verstrooid of elders geplaatst.

3. Visie

Voor de begraafplaatsen van gemeente Hollands Kroon is de volgende visie opgesteld:

We bieden begraafplaatsen aan waar het verleden en de toekomst samenkomen. De historie van de begraafplaatsen komt samen met de nieuwste trends en ontwikkelingen. Daarnaast is er oog voor de natuur en voor het klimaat.

Verleden en toekomst komen samen

Behalve dat de begraafplaatsen ruimte bieden voor bezinnen en herdenken, kan hier ook kennis worden opgedaan over de geschiedenis van het ontstaan van de begraafplaats, over de overledenen en over bijzondere bomen en planten. Daarnaast worden nieuwe ontwikkelingen toegevoegd, zoals de mogelijkheid een QR-code te scannen, het gebruiken van digitale plattegronden, het toevoegen van natuurlijk begraven en de mogelijkheid om dieren te begraven. Tevens kan in de toekomst resomeren worden toegevoegd.

Natuur en klimaat

Begraafplaatsen zijn bij uitstek zeer geschikt om de flora en fauna goed te laten gedijen. Er is voldoende ruimte en grafruimtes die niet meer gebruikt worden richten we in met vaste planten. Er zijn bijzondere boom- en plantensoorten aanwezig die verschillende kleine dieren en insecten aantrekken. Door het toevoegen van natuurbegraven en het bijbehorende extensief onderhoud helpen we de natuur een handje.

4. Exploitatie analyse

4.1. Organisatie

Bij het beheren van de begraafplaatsen en het laten plaatsvinden van een begraafing zijn diverse partijen gemoeid. Onderstaand een kort overzicht van de partijen en hun taken.

Werkzaamheden	Partij
Graf uitzoeken met familie	Vreeker
Voorlopen	Vreeker
Graf delven en dichten	Vreeker
Ruimen van graven	Vreeker
Bijplaatsen, verstrooien van urnen	Vreeker
Klein onderhoud, legen kleine afvalbakken	Gemeente en ProGroen en milieu
Grasmaaien, kanten stekken en schoffelen op Anna Paulowna	Gemeente, ProGroen en milieu
Bomen snoeien en verwijderen en ruige beplanting snoeien	Stoop Groenvoorziening
Onkruid branden	Jaring Dam
Doorspuiten drainage (1x per 2 jaar)	Van Bodegom
Legen rolcontainers	GP Groot
Begraafplaats administratie	Gemeente

4.2. Kostendekking

De baten en de lasten van het 'product begraven' zijn uiteen gezet. Hier komt een kostendekking uit van 70% (exclusief overhead).

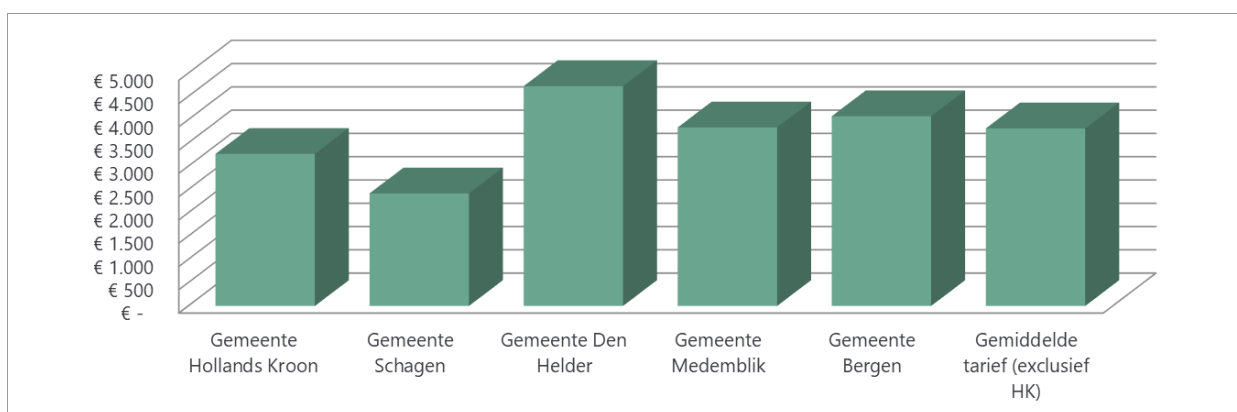
Begrote baten 2022	€ 406.244
Begrote lasten 2022	€ 577.237
Kostendekking	70,38%

De gemeente hanteert sinds 2018 een voorziening voor afkoop onderhoud. In deze voorziening worden de onderhoudskosten gedekt gedurende de afgekochte periode. Jaarlijks valt een vast deel vrij in de exploitatie voor de onderhoudskosten. In 2022 viel er € 23.064,- vrij in de exploitatie en werd er €201.241,- naar de voorziening gedoteerd.

4.3. Vergelijking tarieven buurgemeenten

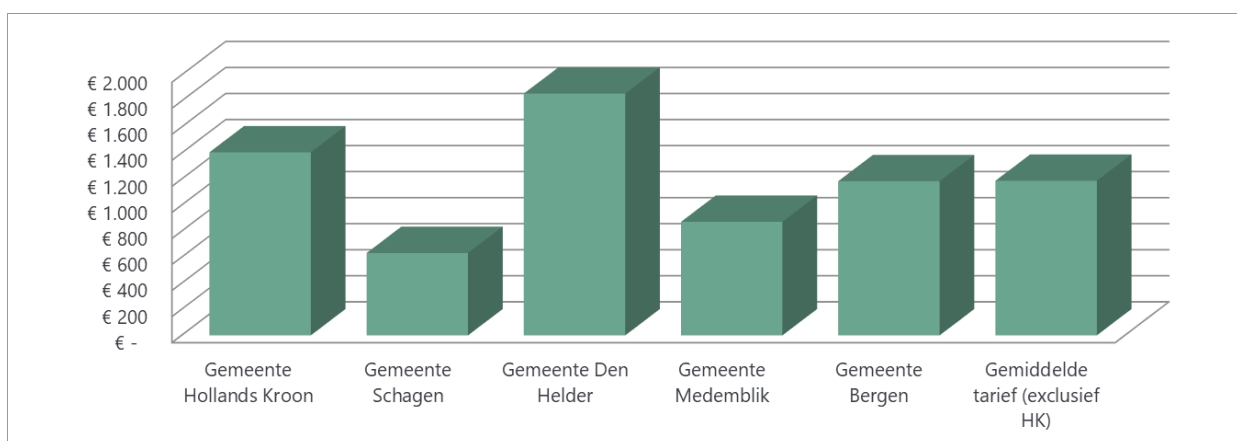
Om een beeld te krijgen van de hoogte van de tarieven in verhouding met de omgeving is er een benchmark opgesteld. Deze benchmark vergelijkt het meest voorkomende type graf (particulier graf, twee-diep voor 20 jaar, inclusief graf delven en vergunning voor grafbedekking) met de omliggende gemeentes Schagen, Den Helder, Medemblik en Bergen.

Geconcludeerd wordt dat het gemiddelde van de tarieven € 3.814,- bedraagt. Dit is hoger dan de tarieven in Hollands Kroon. Een particulier graf voor twintig jaar kost in Hollands Kroon € 3.267,-. De tarieven van Hollands Kroon liggen hiermee circa 14% lager dan de omgeving.

Figuur 1: benchmark tarieven particulier graf twintig jaar

Deze vergelijking is ook gemaakt voor asbestemmingen in een urnennis voor 10 jaar. De totale tarieven hiervoor in Hollands Kroon bedragen € 1.406,-. Het gemiddelde van de omliggende gemeenten bedraagt € 1.187,-. Geconstateerd wordt dat het totale tarief voor een urnennis in de gemeente Hollands Kroon circa 18% hoger is dan het gemiddelde bij de buurgemeenten.

Figuur 2: benchmark tarieven particuliere urnennis 10 jaar

4.4. Analyse tarieventabel

De tarieventabel 2023 is geanalyseerd. Hier zijn de volgende aandachtspunten in opgemerkt:

Tarief particulier graf Middenmeer

Op de begraafplaats in Middenmeer worden, in tegenstelling tot de andere begraafplaatsen, graven uitgegeven voor één persoon. Dat betekent dat een echtpaar twee naast elkaar gelegen graven afneemt. In tegenstelling tot de andere begraafplaatsen betekent dit dat deze graven samen € 1.467,- duurder zijn dan een graf elders.

	Middenmeer één graf	Middenmeer twee graven	Overige begraafplaatsen
Grafrecht 20 jaar	€ 587	€ 1.173	€ 1.024
Onderhoud	€ 1.318	€ 2.635	€ 1.318
Totaal	€ 1.904	€ 3.808	€ 2.341

Tabel 1: vergelijking particulier graf 2 personen op Middenmeer vs de overige begraafplaatsen

Tarieven Private Silence

Op begraafplaats Nieuwe Niedorp is er in 2022 een gebouw geplaatst waarin de mogelijkheid wordt geboden urnen te plaatsen. Dit gebouw wordt 'Private Silence' genoemd. Er worden twee type urnennissen aangeboden; een nis voor twee urnen en een nis voor zes urnen. Sinds de Private Silence er staat is er geen tot weinig belangstelling voor geweest.

In de urnenmuren op de overige begraafplaatsen kunnen twee urnen worden geplaatst en in een urnengraf passen 4 urnen. In onderstaande tabel zijn de tarieven ter vergelijking naast elkaar gezet. Hierin is af te lezen dat een nis in de Private Silence 200 euro duurder is dan een urn in een urnenmuur.

	Urnennis	Private Silence	Urnengraf
Grafrecht 10 jaar	€ 480	€ 680	€ 347
Onderhoud 10 jaar	€ 659	€ 659	€ 659
Totaal	€ 1.139	€ 1.339	€ 1.005

Tabel 2: Vergelijking tarieven urnennis, urnengraf en Private Silence

Uitgifte particulier graf 5 jaar

In de (vigerende) beheersverordening is opgenomen dat particuliere graven voor twintig jaar worden uitgegeven en voor vijf of tien jaar kunnen worden verlengd. Echter is dit in de legesverordening niet duidelijk genoeg opgenomen. Uit de legesverordening kan worden herleid dat particuliere graven voor vijf jaar worden uitgegeven. Dit is in strijd met de Wet op de lijkbezorging, waarin de wettelijke minimale grafrust is vastgesteld op tien jaar.

5. Trends en ontwikkelingen

In dit hoofdstuk is ingegaan op enkele relevante trends en ontwikkelingen op het gebied van begraven en cremeren in Nederland. De focus ligt hierbij op de mogelijkheden op begraven en asbestemming op de gemeentelijke begraafplaatsen in de gemeente Hollands Kroon.

Cremeren

De afgelopen decennia is sprake van een toenemende behoefte om te cremeren, vooral in stedelijk gebied. In 2003 werden er in Nederland voor het eerst meer mensen gecremeerd dan begraven (50,6%). Tot nu toe neemt het aandeel elk jaar toe, in 2022 is 67% van de overledenen in Nederland gecremeerd. Mogelijk zal dit aandeel nog enigszins kunnen toenemen, maar de groeicurve vlt steeds meer af. De voornaamste redenen nu om zich te laten cremeren zijn:

- Kostenbesparing.
- Eenvoud.
- Duurzaamheid. Er is geen grafbedekking vereist en de impact op de bodem is beperkt.
- Geen zorg voor de nabestaanden. Er is geen graf waarvan de nabestaanden de 'morele plicht' ervaren dit te bezoeken en te verzorgen.
- Meer keuzevrijheid. De crematie kan apart van de uitvaartdienst worden uitgevoerd en de as kan op elk gewenst moment worden verstrooid of bewaard op een gewenste plek.

Er is geen noodzaak om de as op een begraafplaats achter te laten en daarom is er een afname in het gebruik (en omzet) van de begraafplaatsen in Nederland. Begraafplaatsen kunnen hierop anticiperen door meer diversiteit en aantrekkelijke vormen van asbestemming aan te bieden. Daarbij moet rekening worden gehouden dat de wens om as op een begraafplaats te bewaren, mede vanwege de kosten, korter is dan een traditioneel graf. Verder is het van belang dat wanneer de keuze is gemaakt dat as op een begraafplaats wordt bewaard of uitgestrooid, nabestaanden meer dan in het verleden behoefte hebben aan 'een eigen plek' (niet anoniem).

Natuurbegraafplaats / natuurbegraven

Sinds enkele jaren is de behoefte om op een natuurbegraafplaats te worden begraven sterk toegenomen. De meeste natuurbegraafplaatsen in Nederland zijn particulier en voorzien in de behoefte om in een natuurlijke omgeving (bos of heide) te worden begraven. Er is geen definitie van een natuurbegraafplaats, maar enkele veel voorkomende kenmerken van het gebruik en de inrichting zijn:

- Verbondenheid met de natuur met een spirituele betekenis, de beleving dat het lichaam wordt 'teruggegeven aan de natuur'. Behoefte en de verwachting dat het graf niet wordt geruimd.
- Een beoogde minimale impact op het milieu en een sober graf. Het graf en de grafbedekking zijn daarom zo eenvoudig mogelijk en biologisch afbreekbaar, zoals het gebruik van alleen een lijkwade, rieten 'mand' of schimmelkist en een onbehandelde boomschijf als grafmarkering.

- Het terrein wordt extensief onderhouden, waardoor een verwilderde, natuurlijke uitstraling blijft bestaan en de omgeving een positieve bijdrage levert aan de biodiversiteit. Om deze reden zijn de graven zoveel mogelijk vrij gepositioneerd en doorgaans alleen 1-diep.

Nadelen van een natuurbegraafplaats zijn dat deze veelal een groot oppervlak vereisen, de bestemming daarop moet zijn afgestemd en de negatieve impact op de ongestoorde bodem. Een goed alternatief hiervoor is het gebruik maken van structurele leegstand op een gemeentelijke begraafplaats. Gemeentelijke begraafplaatsen worden, als gevolg van de sterk toegenomen populariteit op cremieren, in toenemende mate geconfronteerd met lege grafvelden. Deze kunnen worden ingericht en gebruikt voor natuurlijk begraven. Het deel op de begraafplaats voor natuurlijk begraven wijkt af van het huidige traditionele aanbod op de gemeentelijke begraafplaatsen, wat bestaat uit een herkenbaar repeterend patroon van strakke rijen graven en grafstenen. Natuurlijk begraven is dan een aanvulling op de bestaande situatie en een uitbreiding van het aanbod in de dienstverlening. Bovendien wordt daarmee invulling gegeven aan duurzaam grondgebruik. Het aparte deel maakt regulier onderdeel uit van de te exploiteren en beheren gemeentelijke begraafplaats, de bestemming hoeft daarvoor niet te worden gewijzigd en de bodem is al geschikt voor dit gebruik.

Sociaal-maatschappelijke en ecologische nevenfuncties

De primaire functie van een gemeentelijke begraafplaats is voorzien in voldoende begraafcapaciteit voor haar inwoners. Dit is een wettelijke zorgplicht, waarbij een stoffelijk overschot spoedig en met zorg dient te worden begraven en er wordt voorzien in een ongestoorde grafrust. Vaak ligt bij het gemeentebestuur de focus op het 'financieel rendement' van de baten en op de kosten van het beheer. Er zijn echter weinig gemeentelijke begraafplaatsen in Nederland die 100% kostendekkend zijn. Het is daarom belangrijk te beseffen dat dat begraafplaatsen naast deze primaire functie ook zwaarwegende ecologische en/ of sociaal-maatschappelijke functies vervullen. Deze functies worden vaak versterkt door de historie, de inrichting, de ligging, de uitstraling en de onderhoudszorg van de begraafplaats(en). Kenmerken van deze nevenfuncties kunnen zijn:

- In vooral de kleine kernen dragen de begraafplaatsen positief bij aan het voorzieningenniveau en de sociale cohesie.
- De begraafplaats is een voor de hand liggende locatie voor gemeenschappelijke herdenkingen.
- De begraafplaatsen hebben vaak een sterke (cultuur-) historische en landschappelijke waarde.
- De begraafplaatsen maken (in potentie) onderdeel uit van de recreatieve, parkachtige, toeristische waarden.
- De begraafplaatsen zijn vaak een oase van rust en er is de gelegenheid tot zingeving en het uiten van verdriet.
- Een begraafplaats is voor sommige mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt een ideale en betekenisvolle werkomgeving.

Wanneer de 'waarden' van deze nevenfuncties beleidsmatig worden vastgelegd, dan zou dit de druk op de gewenste kostendekking uit de tarieven verlagen.

Nieuwe vormen van lijkbezorging

Er is, naast begraven en cremeren, een technische ontwikkeling gaande waarbij op alternatieve wijze afscheid wordt genomen van het stoffelijk overschot. Voorbeelden zijn resomeren en veraarden. Deze vormen worden (nog) niet toegepast in Nederland, onder meer vanwege de op dit punt nog te actualiseren Wet op de lijkbezorging.

- Bij resomeren wordt het lichaam in een stalen drukvat chemisch ontbonden in een basische (hoge pH-waarde) oplossing in heet water. Het proces duurt circa 3 uur en het gaat gepaard met een beperkte uitstoot van broeikasgassen en fijnstof. Het residu bestaat uit botten en een op het riool te lozen vloeistof. De botten worden tot poeder vermalen en kunnen, net als as na een crematie, in een urn worden bewaard.
- Bij veraarden (of humaan composteren) wordt het lichaam, samen met organisch materiaal in een bovengrondse cocon, langzaam en op natuurlijke wijze afgebroken tot compost. Het proces neemt circa 40 dagen in beslag en het residu is compost.

Duurzaamheid

Het besef dat ons handelen een negatieve invloed heeft op de omgeving en het milieu heeft zijn intrede gedaan op de Nederlandse begraafplaatsen. Een begraafplaats(beheerder) kan daar redelijk eenvoudig op inspelen door het goede voorbeeld te geven en de mogelijkheden vast te leggen in het beleid. Voorbeelden hiervan zijn:

- Stimuleren dat oude grafstenen worden hergebruikt, dat geen marmer wordt gebruikt en dat omhulsels die in de bodem worden geplaatst niet milieubelastend zijn.
- Het beheer extensiveren en biodiversiteit realiseren.
- Zonnepanelen op de aula plaatsen.
- Verhardingen vervangen door semi-verhardingen.
- Overtollig regenwater opvangen en gebruiken voor bewateren van het eigen groen.

Bovengronds begraven

In Nederland wordt het langzaam steeds meer mogelijk om bovengronds te worden begraven. In landen als Italië en Spanje wordt het veel toegepast, vanwege de harde bodem en ruimtegebrek. Bovengronds begraven gebeurt in bouwwerken waarin de lichamen individueel in nissen kunnen worden gestapeld. In Nederland kan dit worden toegepast om te voorzien in een behoefte, vanwege ruimtegebrek, om een breder voorzieningenniveau aan te bieden of vanwege een hoge grondwaterstand.

Specifieke doelgroepen

Foetusgraven

Er is in Nederland een toenemende belangstelling voor foetusgraven. De Wet op de lijkbezorging is niet van toepassing op een menselijke vrucht die na een zwangerschapsduur van minder dan 24 weken levenloos ter wereld is gekomen dan wel binnen 24 uur na de geboorte is overleden. Dat betekent dat deze menselijke vruchten (wettelijk) niet op een begraafplaats hoeven te worden begraven. Daar is echter wel steeds meer behoefte aan. Steeds meer begraafplaatsen hebben daarom een apart veldje voor overleden foetussen.

Participatie en betrokkenheid

Inwoners willen steeds meer actief betrokken worden bij het gebruik en de inrichting van de buitenruimte. Dit biedt ook mogelijkheden voor begraafplaatsbeheerders. Omwonenden en gebruikers kunnen actief worden benaderd om mee te helpen aan herinrichtingsplannen van begraafplaatsen of om vrijwilligerswerk op zich te nemen bij uitvaarten, bij het onderhoud of om rondleidingen te verzorgen. Er zijn daarnaast goede technische mogelijkheden om bezoekers van begraafplaatsen digitaal te informeren over specifieke graven en de begraafplaats in het algemeen. Denk hierbij aan QR-codes bij grafstenen, informatiezuilen of via een app. Om hieraan te voldoen is het wel noodzakelijk dat de informatie over bijvoorbeeld de geschiedenis en uit de begraafplaatsadministratie en de begraafplaatstekening actueel en compleet is.

Kindvriendelijke begraafplaats

Veel begraafplaatsen zijn volgens traditie sober ingericht en kunnen door kinderen als eng worden ervaren. En ook kinderen ervaren spanning tijdens een uitvaart. Steeds meer begraafplaatsen brengen hier verandering in aan en plaatsen 'vrolijke', kleurrijke, objecten bij een kindergrafveld of, ter afleiding, subtiele speeltoestellen op een begraafplaats.

Meer vormvrije grafbedekkingen

Veel nabestaanden maken gebruik van de mogelijkheid om zelf een persoonlijke grafbedekking te ontwerpen en te maken, specifiek passend bij de overledene. Daarbij wordt dan bijvoorbeeld ook gebruik gemaakt van 'niet standaard' materiaal. Ook is er sprake van een andere tegenbeweging op traditionele grafbedekkingen, door juist te minimaliseren. Er wordt dan gekozen voor een hele eenvoudige of ontbrekende grafbedekking, voortkomend uit financiële overwegingen en/ of duurzaamheid. Het is raadzaam dat begraafplaatsbeheerders verkennen wat hierin wenselijk en toelaatbaar is en/ of dit stimuleren. Dit beleid dient dan te worden vastgelegd en uitgedragen.

6. Participatie

De gemeente Hollands Kroon hecht veel waarde aan de input die uitvaartondernemers, nabestaanden en inwoners van de gemeente leveren. Voor deze toekomstvisie zijn enerzijds drie uitvaartondernemers geïnterviewd waarin is gevraagd naar hun ervaringen met de begraafplaatsen, wat zij terug horen van nabestaanden en zijn overige wensen en ideeën opgehaald. En anderzijds is een enquête opgesteld welke 6 weken gepubliceerd is op de gemeentelijke website op het participatieplatform. Ook deze input is meegenomen in het beleidsplan.

6.1. Interviews uitvaartondernemers

De belangrijkste bevindingen uit de gesprekken met de uitvaartondernemers zijn hieronder weergegeven.

Natuur(lijk) begraven

De uitvaartondernemers zijn het er unaniem over eens dat het waardevol is om natuur(lijk) begraven binnen de gemeente Hollands Kroon mogelijk te maken. Echter is er verdeeldheid over de geschikte locatie. Enerzijds zijn de respondenten van mening dat natuurlijk begraven op één afzonderlijke locatie moet worden aangeboden, omdat dit meer aantrekt. Anderzijds wordt aangegeven dat eerst de mogelijkheden binnen de huidige contouren van de gemeentelijke begraafplaatsen moeten worden onderzocht. Een nieuwe begraafplaats aanleggen kost namelijk tijd en geld.

Resomeren

Uitvaartondernemers verwachten dat in de omgeving van Hollands Kroon er behoefte gaat zijn aan resomeren. Zeker bij de jongere generatie wordt verwacht dat resomeren een “hot topic” gaat worden. Daarnaast komt uit de gesprekken naar voren dat uitvaartondernemers interesse hebben om in samenwerking met de gemeente een resomeercentrum te exploiteren.

“Begraafplaats Middenmeer is een toonbeeld voor Nederland”

Tariefstelling

Betreffende de tariefstelling wordt geconcludeerd dat deze vergelijkbaar en gemiddeld met de buurgemeente wordt ervaren. Wel is er onduidelijkheid over de tariefstelling van begraafplaats Middenmeer. De differentiatie, maar voornamelijk de reden hiervan, is niet bij de respondenten bekend.

Kwaliteit en beheer & onderhoud

De drietal uitvaartondernemers zijn uitermate te spreken over uitstraling van de begraafplaatsen, in het bijzonder de parkfunctie van Middenmeer. Daarnaast zijn alle drie te spreken over het goede onderhoudsniveau van de begraafplaatsen.

Aandachtspunt zijn de (oude) vervallen graven. In het bijzonder op begraafplaats Anna Paulowna en Wieringerwaard. Deze graven beïnvloeden de beeldkwaliteit van de begraafplaatsen. Uitvaartondernemers vinden het opmerkelijk dat rechthebbenden zelf verantwoordelijk zijn voor de verzakking van hun graf. Zij zijn van mening dat dit een taak voor de gemeente moet zijn.

Informatie en communicatie

De uitvaartondernemers zijn van mening dat de informatie op de website van de gemeente Hollands Kroon makkelijk te vinden is en volledig is. Respondenten zien geen meerwaarde in een eigen website voor de begraafplaatsen. Daarentegen zijn de uitvaartondernemers van mening dat de website niet alle doelgroepen zoals ouderen bereikt. Daarom zijn publicatieborden op de begraafplaatsen ook belangrijk. Deze borden ontbreken echter of worden onvoldoende gebruikt. Uitvaartondernemers zien meerwaarde in het plaatsen van een publicatiebord op elke begraafplaats. Op begraafplaats Middenmeer wordt de suggestie gedaan om één digitaal publicatiebord te plaatsen en hierin de namen en graven toe te voegen. Hierdoor kunnen de bezoekers makkelijker één graf vinden op zo grote begraafplaats. Zeker voor de verschillende bezoekers van verder af, die niet vaak op de begraafplaats komen, is dit relevant

Tenslotte zijn de uitvaartondernemers uitermate te spreken over het contact met de gemeente. Vooral de korte lijnen worden gewaardeerd. Ook vinden zij dat ze voldoende betrokken worden bij het product begraven.

Asbestemmingen

Uitvaartondernemers zijn over het algemeen te spreken over de asbestemmingen op de gemeentelijke begraafplaatsen. Met betrekking tot nieuwe asbestemmingen wordt veel potentie gezien in de gedenkboom op begraafplaats Middenmeer. Uitvaartondernemers zijn van mening dat het waardevol is om dit op elke begraafplaats mogelijk te maken. Overige ideeën die in de interviews naar voren worden gehaald zijn; herdenkingsbos/natuurlijke asbestemmingen (achter op begraafplaats Anna Paulowna), hemelpost en een slotjeshok bij strooivelden.

De uitvaartondernemers zijn bekend met het concept van "Private Silence". Ook zij constateren dat hier weinig vraag naar is. Volgens de respondenten heeft dit de volgende redenen; kostenaspect, weinig bekendheid door beperkte reclame en de titel. Er wordt meer potentie gezien in bijvoorbeeld "overdekt columbarium". De omgeving is kaal en nodigt weinig uit tot gebruik. Tenslotte wordt geconstateerd dat mensen in Hollands Kroon door afstand en het gevoel dat zij het liefst in eigen kern begraven willen worden geen behoefte hebben aan een plek in de "Private Silence". Hierdoor beperkt de feitelijk doelgroep van de "Private Silence" zich tot de inwoners van Nieuwe Niedorp.

6.2. Enquête

De enquête is uitgezet in de krant, op facebook, de gemeentelijke website en er is een QR code uitgedeeld op de Dag van de Begraafplaats. De doorlooptijd was 6 weken. De enquête is door 324 personen ingevuld. Van de resultaten is een infographic gemaakt, met daarin de meest verrassende of meest gegeven antwoorden. Deze infographic is te vinden in bijlage C.

7. Beleidsvoorstellen

Op basis van alle analyses en opgehaalde inzichten zijn er enkele verbeterpunten in het beleid toe te passen.

7.1. Beleidsvoorstel 1: Natuur(lijk) begraven

In hoofdstuk 5 is beschreven dat de vraag naar natuur(lijk) begraven de afgelopen jaren enorm is gestegen. Op dit moment wordt natuur(lijk) begraven niet aangeboden binnen de gemeente Hollands Kroon, terwijl lokale uitvaartondernemers wel een dergelijke behoefte en potentie daarin zien. Hierdoor zijn er voor de gemeente kansen om natuur(lijk) begraven mogelijk te maken.

De gemeente beschikt binnen de contouren van de gemeentelijke begraafplaatsen over geschikte stukken grond en voldoende capaciteit om natuur(lijk) begraven mogelijk te maken. De meest geschikte mogelijkheden zijn:

Begraafplaats Anna Paulowna

Begraafplaats Anna Paulowna is gelegen buiten de bebouwde kom. Achterin de begraafplaats is een ruimte waar nog niks mee is gedaan. Dit stuk grond is circa 5.400 m². Uitgaande van een grafruimte van 3 x 3 meter (zonder paden), passen hier ongeveer 600 graven op. De omgeving buiten de begraafplaats heeft een natuurlijke uitstraling, de begraafplaats zelf is wel traditioneel ingericht.

Er passen circa 600 graven op dit deel, voor natuurlijk begraven wordt uitgegaan van langere termijn, bijvoorbeeld 50 jaar. Uitgaande van het huidige tarief van grafrecht en alle graven in gebruik, betekent dit voor de opbrengst:

Grafrecht 50 jaar (2 personen per graf)
€ 2.560,- x 600 graven = € 1.536.000,-

Begraafplaats Middenmeer

Begraafplaats Middenmeer is gelegen binnen de bebouwde kom. Achter op de begraafplaats is circa 9.000 m² beschikbaar voor begraven. Dit deel is wel al ingericht voor traditioneel begraven en er staan (verplaatsbare) urnenmuren. Toch is dit (een deel) geschikt te maken voor natuurlijk begraven. Ook helpt de parkachtige uitstraling van het voorste deel in positieve zin. Uitgaande van graven van 3 x 3 m (zonder paden) passen hier circa 1.000 graven op.

Er passen circa 1.000 graven op dit deel. Uitgaande van het huidige tarief van grafrecht en alle graven in gebruik, betekent dit voor de opbrengst:

Grafrecht 50 jaar (één persoon per graf)
€ 1.466,50 x 1000 graven = € 1.466.500,-

Begraafplaats Nieuwe Niedorp

Op het nieuwere deel van begraafplaats Nieuwe Niedorp staat de Private Silence voor de asbestemmingen. De rest van dit deel is nog niet in gebruik. De locatie is ingericht voor traditioneel begraven en heeft veel bomen aan de randen. De oppervlakte bedraagt circa 3.750 m². Uitgaande van graven van 3 x 3 m (zonder paden) passen hier circa 416 graven op.

Er passen circa 416 graven op dit deel. Uitgaande van het huidige tarief van grafrecht en alle graven in gebruik, betekent dit voor de opbrengst:

Grafrecht 50 jaar (2 personen per graf)
€ 2.560,- x 416 graven = € 1.064.960,-.

Voordeel van natuurbegraven op een van de gemeentelijke begraafplaatsen is dat het relatief snel realiseerbaar is, de eventuele overcapaciteit efficiënt gebruikt kan worden, de bestemming is reeds aanwezig en men kent de begraafplaats al.

De gemeente beschikt al over elf gemeentelijke begraafplaatsen. Een twaalfde aanleggen is in strijd met de druk op schaarse grond en de overcapaciteit die er op deze begraafplaatsen is. Indien geconstateerd wordt in de toekomst dat de behoefte naar natuurlijk begraven te groot wordt voor de beschikbare stukken grond op de gemeentelijke begraafplaatsen, dan is het advies om de mogelijkheden voor een nieuwe begraafplaats te verkennen.

Wij adviseren natuurbegraven op begraafplaats Anna Paulowna aan te bieden. Hiervoor dienen wel onderzoeken te worden verricht voordat er begraven kan worden (o.a. grondwaterpeil, bodemsamenstelling, bestemming etc.). Voorstel is om de natuurgraven voor vijftig jaar uit te geven.

7.2. Beleidsvoorstel 2: Asbestemmingen Anna Paulowna

Achteraan de begraafplaats van Anna Paulowna bevindt zich een strooiveld aan het water. Dit deel heeft een natuurlijk karakter, maar wordt momenteel nauwelijks gebruikt. Het zou een mooie aanvulling op het aanbod van de begraafplaats zijn om dit perceel in te richten voor natuurlijke asbestemmingen. De inrichting dient natuurlijk te zijn, dus alleen gebruik van halfverharding of geen paden, biologisch afbreekbare urnen, afbreekbare of duurzame grafmonumenten etc.

Op het perceel aan de bosrand, betreffende het deel voor het water is het volgende mogelijk:

- De bosrand inrichten met urnengraven
- De ingangen/ trappen aan de linker- en rechterkant van het veld in verband met de slechte technische staat te sluiten of te vervangen
- De middelste ingang van het deel te vernieuwen en het deel door middel van bewegwijzering duidelijk aan te duiden
- Gedenkmonument in de vorm van bootje of tulp toe te voegen

Op het perceel grenzend aan landbouwgrond, aan de overkant van het water, is het volgende mogelijk:

- Het toevoegen van een strooiveld
- Het plaatsen van een steiger om op een symbolische wijze as in het water te verstrooien. Advies is om hiervoor in overleg te treden met het Waterschap en de eigenaar van de landbouwgrond bij het proces te betrekken.

Tenslotte is het van toegevoegde waarde om door middel van een bruggetjes de delen met elkaar te verbinden. Hierdoor wordt een natuurlijk asbestemmingsdeel gecreëerd. Door een verbinding te maken met het deel natuurlijk begraven (beleidsvoorstel 1) ontstaat er een mooie samenhang tussen de delen.

Afbeelding 5: Achterzijde begraafplaats Anna Paulowna, in te richten voor natuurlijke asbestemmingen

7.3. Beleidsvoorstel 3: Tariefstelling

Na de analyse van de tarieven in §4.4 is een viertal aandachtspunten beschreven. Op basis hiervan worden een aantal verbetervoorstellen voorgesteld.

Tarief grafrecht verhogen

Op basis van het huidige tarief betaalt men voor twee graven naast elkaar op Middenmeer € 1.467,- meer dan een dubbeldiep graf op de overige begraafplaatsen voor twintig jaar. Dit verschil zit in € 150,- grafrecht en omdat er twee keer onderhoudsrecht in rekening wordt gebracht (er zijn immers twee grafuimtes in gebruik). Het voorstel is om de onevenredige verhouding voor het grafrecht recht te trekken. Dat betekent dat het grafrecht wordt verhoogd met € 150,- van € 1.024,- naar € 1.174,-.

Tarief "Private Silence"

In paragraaf 4.4 is geconstateerd dat het grafrecht voor de Private Silence € 200,- hoger is dan een nis op een andere begraafplaats. Dit hogere tarief kan het gebruik wellicht ontmoedigen. Het advies is om het tarief van de Private Silence gelijk te maken met die van de nissen op de overige begraafplaatsen.

Uitgifte particulier graf 5 jaar

Op basis van de legesverordening wordt het beeld geschetst dat particuliere graven voor vijf jaar worden uitgegeven. Dit is niet in lijn met de vigerende beheersverordening en de regels die in de Wet op de lijkbezorging zijn opgesteld. Advies is om in de tarieventabel duidelijk te stellen dat particuliere graven enkel voor twintig jaar worden uitgegeven.

7.4. Beleidsvoorstel 4: Informatie en communicatie

In juli 2021 is er de rapportage 'Inventarisatie opvallende grafbedekkingen' opgesteld door Bureau Funeralia. In deze rapportage worden grafmonumenten en graven genoemd die het behouden waard zijn. Er komen 431 graven, 377 monumenten en 1 gedenkmonument in aanmerking om behouden te blijven. Deze oude graven vertellen een verhaal. Een verhaal over de persoon die er begraven is of waarom er gekozen is voor een bijzonder grafmonument. Bijna elke begraafplaats heeft daarnaast een bijzondere eyecatcher waarover het vertellen waard is. Begraafplaatsen hebben tegenwoordig ook meer dan alleen de functie van begraven. Herdenken en bezinnen spelen een steeds grotere rol en er worden steeds vaker wandelingen, rondleidingen of lezingen op begraafplaatsen gegeven. Voor de begraafplaatsen in Hollands Kroon is dit goed toepasbaar. Het advies is dan ook om via QR-codes op de begraafplaatsen het verhaal te vertellen. Uit de enquête is gekomen dat hier belangstelling voor is. Hiervoor kan samenwerking worden gezocht met lokale historische verenigingen of een heemkunde kring.

Uitvaartondernemers zijn van mening dat de informatievoorziening op de begraafplaatsen onvoldoende is, terwijl deze vorm van informatievoorziening volgens uitvaartondernemers juist essentieel is in de communicatie richting de oudere doelgroep. Op basis hiervan is het voorstel om alle gemeentelijke begraafplaatsen van een publicatiebord te voorzien. Deze borden moeten worden voorzien van relevante informatie zoals plattegronden, verlopen grafrechten, contactgegevens van beheerder en

administratie etc. De plattegrond kan tevens digitaal worden aangeboden via de website, QR-code of informatiezuil.

7.5. Beleidsvoorstel 5: Gedenkmonument

Er staat een gedenkboom op begraafplaats Middenmeer. Dit is een metalen gedenkboom en nabestaanden kunnen hier een blaadje aan hangen met de naam van een overledene. De gedenkboom is redelijk in trek. Uitvaartondernemers zijn van mening dat het, aangezien de vele vragen, waardevol is om op elke begraafplaats deze gedenkboom of ander type gedenkmonument te realiseren. Hiermee wordt volgens hen de uniformiteit tussen de begraafplaatsen bewerkstelligd.

De gemeente heeft een drietal opties:

1. Een gedenkboom alleen op begraafplaats Middenmeer houden.
2. Een herdenkingsboom-/ of monument alleen op de begraafplaatsen Anna Paulowna, Nieuwe Niedorp (nabij Private Silence) en Hippolytushoef toe te voegen.
3. Op elke begraafplaats een herdenkingsboom- of monument te plaatsen.

Er zijn enkele begraafplaatsen waar beperkt wordt begraven. Ook past de gedenkboom niet in het karakter van elke begraafplaats. Het advies is te starten met het (gefaseerd) toevoegen van een gedenkboom of ander type gedenkmonument op de begraafplaatsen Anna Paulowna, Nieuwe Niedorp en Hippolytushoef. Vervolgens kan de overweging worden gemaakt of het waardevol is om deze mogelijkheid op elke gemeentelijke begraafplaats aan te bieden.

7.6. Beleidsvoorstel 6: Resomeren

In hoofdstuk 5 is al kort ingegaan op het fenomeen resomeren. Dit is een nieuwe vorm van lijkbezorging die naar verwachting rond 2024 wordt goedgekeurd. Uitvaartondernemers uit de omgeving van Hollands Kroon verwachten dat er (in de omgeving van) Hollands Kroon behoefte naar resomeren gaat ontstaan. In de resultaten van de enquête komt naar voren dat 7% van de respondenten hiervoor zullen kiezen en 27% weet het nog niet.

Aan de hand van deze resultaten wordt geadviseerd om nader onderzoek te doen naar de mogelijkheden tot resomeren binnen de gemeente. Denk hierbij aan locatie, voorwaarden, manieren van exploitatie en haalbaarheid van resomeren binnen de gemeente. Uit gesprekken met uitvaartondernemers blijkt dat er enkele geïnteresseerden zijn om (in samenwerking met de gemeente) een resomeercentrum te exploiteren. Het advies is om met deze uitvaartondernemers verder in gesprek te gaan.

7.7. Beleidsvoorstel 7: Toevoegen van foetusgraven

Zoals in hoofdstuk vijf beschreven is er in Nederland een toenemende belangstelling voor foetusgraven. Een foetusgraf is van toepassing op een menselijke vrucht tot 24 weken. Steeds meer begraafplaatsen hebben daarom een apart deel voor foetussen. Binnen de gemeente Hollands Kroon is dit nog niet gerealiseerd. Voorstel is om foetusgraven uit te gaan geven, op nader te bepalen begraafplaatsen, met de volgende voorwaarden:

- Foetusgraven worden in eenzelfde deel geplaatst als de kindergraven.
- Foetusgraven zijn voor alle foetussen tot voldragen zwangerschap.
- Kleine monumenten worden toegestaan. Hiervoor dienen regels te worden opgenomen in het uitvoeringsbesluit.
- Een gereduceerd tarief te hanteren voor begraven en grafrecht.
- Uitgiften van tien jaar met mogelijkheid tot verlengen.

7.8. Beleidsvoorstel 8: Verlagen reserveringskosten

Indien men op dit moment een graf wil reserveren in Hollands Kroon betalen zij volledig grafrecht en onderhoudskosten. De gemeente Hollands Kroon wil graag het begraven aantrekkelijker maken. Het voorstel is om de reserveringskosten te verlagen, waardoor het aantrekkelijker wordt om een graf te reserveren. Hier moeten de volgende voorwaarden bij gelden:

- Reserveringen worden per vijf jaar uitgegeven
- De kosten per vijf jaar bedragen € 250,-
- Deze € 250,- is alleen grafrecht. Er wordt geen onderhoudsrecht in rekening gebracht.
- Er mag geen monument en/of andere vormen van bloemen of beplanting worden geplaatst
- Er is geen mogelijkheid tot restitutie. Bij in gebruik name van het graf wordt het gehele bedrag aan grafrecht en onderhoudskosten betaald.

7.9. Beleidsvoorstel 9: Opwaarderen urnenmuren Middenmeer

Zoals in bijlage A beschreven staan er op het uitbreidingsdeel van begraafplaats Middenmeer twaalf gele urnenmuren. Deze worden nauwelijks gebruikt worden. Ook sluit het concept niet aan op het karakter van de begraafplaats. Het voorstel is om (in overleg met de architect) te kijken naar de mogelijkheden om een aantal urnenmuren weg te halen en de overgebleven urnenmuren op te waarderen. De muren kunnen worden opgewaarderd door middel van:

- De gele randen van de urnenmuur te veranderen in een greenwall. Dat wil zeggen beplanting toevoegen zodat de muren een groene uitstraling krijgen.
- Rondom de urnenmuren planten en bloemen zetten die aansluiten op de omgeving/karakter van de begraafplaats.

7.10. Beleidsvoorstel 10: Oude grafmonumenten Middenmeer

In juli 2021 is er door Bureau Funeralia een rapport opgesteld inzake opvallende en historische grafmonumenten. De lijst met graven die hier uit is gekomen is vastgesteld en dat betekent dat deze grafbedekkingen op de plaats van het graf blijven staan. De gemeente beheert en onderhoudt deze grafmonumenten. Maar er zijn meer oude grafmonumenten aanwezig (buiten de vastgestelde lijst om), waarvan de Werkgroep Begraafplaats Middenmeer wenst dat deze behouden blijven. Dit zijn ongeveer 60 graven. Het voorstel is daarom dat de gemeente en de werkgroep samen in overleg treden en afspraken maken omtrent het bewaren en onderhouden van deze gedenkmonumenten. De gemeente kan de grafmonumenten verplaatsen naar een (nader te bepalen) deel op de begraafplaats Middenmeer dat hier speciaal voor wordt ingericht. De werkgroep beheert en onderhoudt de monumenten dan. Hierdoor blijft de participatie en betrokkenheid groot. Door het verplaatsen cq. weghalen van de grafmonumenten zijn de graven ook weer beschikbaar voor uitgifte.

7.11. Beleidsvoorstel 11: Dierenbegraafplaats

Huisdieren nemen vaak een belangrijke plaats in binnen een gezin. Bij het wegvallen van een huisdier is er dan ook vaak een groot verdriet. De vraag naar begraafplekken voor dieren wordt steeds groter. Waarbij een aantal jaar geleden 90% van de dieren bij de dierenarts werd achtergelaten is dit nu 50%. Door het toevoegen van een dierenbegraafplaats op (één van) de begraafplaatsen kan er voldaan worden aan een behoefte. Momenteel zijn er in Nederland ruim 25 dierenbegraafplaatsen. Uit de enquête blijkt dat 31% van de respondenten interesse heeft in een dierenbegraafplaats.

Het advies is om nader onderzoek te doen naar de mogelijkheden, locatie, haalbaarheid en (rand)voorwaarden die de gemeente wil stellen omtrent het begraven van dieren. De volgende voor- en nadelen zijn er bij het begraven van dieren:

Voordelen

- Extra aanbod op de begraafplaats
- Er ontstaat meer binding met de begraafplaats
- Extra inkomsten door grafuitgiften
- Eventuele overcapaciteit wordt goed gebruikt

Nadelen

- Extra taken gemeente
- Dieren begraven is geen kerntaak voor de gemeente

Bijlage A. Inventarisatie begraafplaatsen

Begraafplaats Anna Paulowna

Vooran deze begraafplaats is een uitvaartcentrum gerealiseerd waarin Oleahof Uitvaartzorg is gevestigd. De linkerkant van de begraafplaats kent het meest gedateerde deel en heeft door zijn beperkte beplanting een grijze, wat onaantrekkelijke uitstraling. Dit deel is voorzien van drie urnenmuren. Hiernaast bevindt zich een deel voor urnengraven. De verharding op de begraafplaats is in niet goede staat en is aan vervanging toe.

Rechts bevindt zich het nieuwere deel van de begraafplaats. Kenmerkend van dit deel is de hoge diversiteit aan grafmonumenten. Dit komt mede door de verschillende kindergraven die op dit deel aanwezig zijn. Opvallend zijn de bankjes die nabestaanden half op de paden, voor de graven neerzetten. Naast dit deel bevindt zich een perceel dat momenteel nog niet bestemd is. Achteraan de begraafplaats bevindt zich een strooiveld langs het water. Dit deel heeft een erg mooi en natuurlijk karakter, maar wordt momenteel beperkt gebruikt.

Betreffende de capaciteit beschikt de begraafplaats over 273 vrije graven en 77 nog te ruimen particuliere graven. De afgelopen drie jaar zijn er gemiddeld 10 begrafenissen per jaar geweest. Er is capaciteit tot na 2050. Op het gebied van asbestemmingen heeft de begraafplaats de beschikking over 30 vrije nissen en 23 vrije urnengraven. Afgelopen drie jaar hebben drie urn bijzettingen in een nis- en vier in een urnengraf plaatsgevonden. Zowel bij de urnnissen als urnengraven wordt geen tekort voorzien.

Voorstel maatregelen:

- Natuurlijk begraven mogelijk maken op het stuk grond langs het nieuwe deel, waar nu nog niks mee is gedaan.
- Het strooiveld achteraan de begraafplaats in te richten als natuurlijk asbestemmingsdeel.
- Deze twee delen met elkaar te verbinden door middel van bruggetjes.
- Toevoegen van een gedenkmonument
- Een publicatiebord met plattegrond en contactgegevens te plaatsen

Begraafplaats Barsingerhorn

Begraafplaats Barsingerhorn is gelegen tussen de weilanden en heeft een verzorgd uiterlijk. Dit wordt mede veroorzaakt door het nieuw aangebrachte grind aan de voorzijde. Verder staan vooraan de begraafplaats alle oude graven in het gras. Verderop staat een grote boom met daaromheen in een cirkel (kelder)graven. Dit geeft een mooie aanblik.

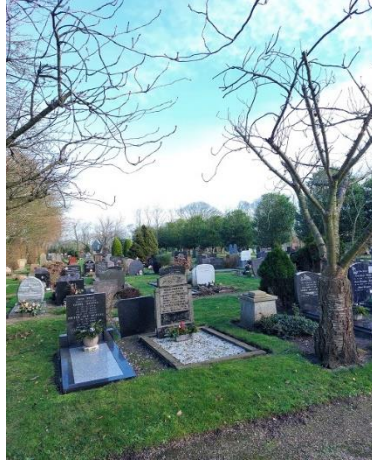
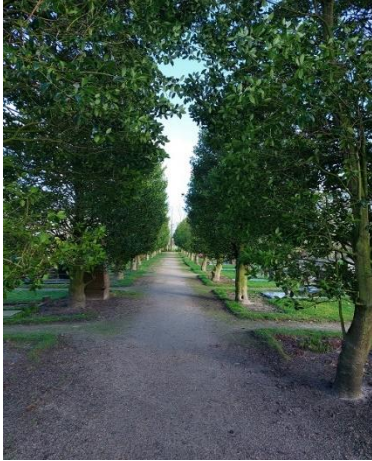
Op deze begraafplaats worden naast particuliere (kelder)graven ook urnengraven uitgegeven. Ook is er achteraan de begraafplaats een strooiveld gelegen. De begraafplaats beschikt over negen vrije particuliere graven en drie nog te ruimen graven. Daarnaast zijn er twintig vrije urnengraven. In de afgelopen drie jaar heeft enkel één begrafenis en één urn bijzetting in een urnengraf plaatsgevonden.

Voorstel maatregelen:

- Een publicatiebord met plattegrond en contactgegevens te plaatsen

Begraafplaats Hippolytushoef

Begraafplaats Zandburen is gelegen aan de buitenkant van Hippolytushoef. De begraafplaats kent een hoofdpad met aan weerskanten bomen en zijpaden van schelpen. Voornamelijk de zijpaden zijn bedekt met mos en aan vervanging toe. Achteraan de begraafplaats zijn oorlogsgraven aanwezig. Ook beschikt de begraafplaats over een zevental urnenmuren en één strooiveld.

Afgelopen drie jaar hebben er 22 begrafenissen plaatsgevonden. De begraafplaats beschikt over 471 vrije graven. Er zijn 58 vrije nissen en er worden er gemiddeld twee per jaar uitgegeven.

Voorstel maatregelen:

- Een gedenkmonument plaatsen
- QR-code(s) te plaatsen met informatie over de begraafplaats en historie ervan
- Een publicatiebord met plattegrond en contactgegevens te plaatsen

Begraafplaats Kolhorn

Deze begraafplaats heeft een fraai opslaghuisje aan de ingang. Op het deel rechtsachter bevinden zich oorlogsgraven. De begraafplaats is redelijk klein. De begraafplaats beschikt over slechte paden; het grind is vies. Ook zijn de paden op delen verzakt. Daarnaast zijn grafrijen en graven verzakt, stenen staan scheef en vele zijn niet schoon. Dit beïnvloedt de beeldkwaliteit negatief.

De begraafplaats beschikt over 41 vrije particuliere graven. Over de afgelopen drie jaar hebben er twee begrafenissen plaatsgevonden, beide in 2021. Betreffende urnengraven zijn er de afgelopen drie jaar geen uitgegeven.

Voorstel maatregelen:

- Een publicatiebord met plattegrond en contactgegevens te plaatsen

Begraafplaats Middenmeer

Dit is, samen met de begraafplaats in Anna Paulowna, de grootste begraafplaats van Hollands Kroon. De begraafplaats is gelegen in een woonwijk. Op deze begraafplaats kan vanwege de grondwaterstand alleen enkeldiep begraven worden. De meeste graven worden dan ook per twee naast elkaar uitgegeven. Op deze begraafplaats kunnen particuliere graven, urnengraven en urnennissen worden uitgegeven. Ook is er een strooiveld aanwezig en zijn er oorlogsgraven van de oorlogsstichting aanwezig. Op de begraafplaats is een uitvaartcentrum gerealiseerd door Uitvaartverzorging Wieringermeer. De begraafplaats heeft een groen, parkachtig uiterlijk en te zien is dat er wordt veel aandacht aan de beplanting en het groen wordt besteed.

Achteraan de begraafplaats bevindt zich een uitbreidingsdeel dat in 2000 is gerealiseerd. De uitbreiding wordt echter nauwelijks gebruikt en zal volgens berekeningen tot zeker 2050 niet vol zijn. Wel staan er urnennissen op de uitbreiding, die erg opvallen. Deze nissen zijn gemaakt in twaalf gele urnenmuren. Geconstateerd wordt dat deze nauwelijks gebruikt worden.

Over de afgelopen drie jaar hebben er gemiddeld 46 begrafenissen op de begraafplaats plaatsgevonden. Betreffende asbestemmingen beschikt de begraafplaats over 58 vrije nissen en 82 vrije urnengraven. Over de afgelopen drie jaar hebben er in totaal 10 urn bijzettingen plaatsgevonden. In deze zelfde periode hebben vier bijzettingen in een urnengraf plaatsgevonden. Er wordt zowel bij urnennissen als urnengraven geen tekort voorzien.

Voorstel maatregelen:

- Op het achterste deel van de begraafplaats onderzoek doen naar het mogelijk maken van natuurbegraven en/of het toevoegen van een resomeercentrum. Indien hier een ander aanbod van begraven komt kan dit invloed hebben op de capaciteit. Het is belangrijk dit goed te blijven monitoren.
- De urnenmuren op het uitbreidingsdeel waar mogelijk eruit halen en de overgebleven muren opwaarderen.
- Een digitaal publicatiebord te plaatsen met plattegrond/grafzoeker.
- Op verschillende plekken QR-codes toevoegen ter rondleiding en achtergrond informatie over de (historie van) de begraafplaats.
- Het toevoegen van foetusgraven op het kinderdeel.
- Verplaatsen van grafmonumenten waarvan de werkgroep begraafplaats Middenmeer vindt dat ze het behouden waard zijn.
- Onderzoeken of het begraven van dieren op bepaalde delen van de begraafplaats mogelijk is.

Begraafplaats Nieuwe Niedorp

Begraafplaats Nieuwe Niedorp bestaat uit twee delen. Het gedeelte bij de entree is het oude deel. Van deze graven zijn geen rechthebbenden bekend. Verderop op deze begraafplaats bevindt zich het nieuwe deel. Dit deel ziet er netjes uit. Er is een binnen columbarium 'Private Silence' geplaatst in 2022. In dit columbarium kunnen urnen geplaatst worden achter glas (en op slot). Tot op heden zijn er geen nissen in gebruik genomen. Op dit nieuwe deel zijn ook algemene graven, een strooiveld en een urnenmuur aanwezig. De paden zijn voorzien van grind. Deze kunnen een opwaardering gebruiken.

Op de begraafplaats is zowel op het gebied van particuliere graven als asbestemmingen voldoende capaciteit om te blijven begraven tot ver na 2050. De begraafplaats beschikt over 75 vrije particuliere graven en 64 urnennissen. In de afgelopen drie jaar hebben er zeven begrafenissen plaatsgevonden en is één urnennis uitgegeven.

Voorstel maatregelen:

- Foetusgraven aan te bieden
- Een (in vrije vorm) gedenkmonument te plaatsen
- Een publicatiebord met plattegrond en contactgegevens te plaatsen

Begraafplaats Oude Niedorp

Begraafplaats Oude Niedorp ligt aan een doorgaande weg langs de Ruïnekerk. Deze kerk is in 1648 in gebruik genomen als Rooms-Katholieke kerk. Helaas is in 1977 de bliksem ingeslagen en is de kerk verwoest. De restanten zijn nog in stand gehouden en dit geeft een fraaie aanblik voor de achtergelegen begraafplaats. De begraafplaats is intiem en heeft een oud karakter. De grindpaden zijn aan vernieuwing toe.

De afgelopen drie jaar heeft er één begrafenis plaatsgevonden. Er is een mogelijkheid tot het plaatsen van urnen in een urnenmuur. Deze is tot op heden niet in gebruik genomen. De begraafplaats beschikt door de beperkte uitgaven over voldoende capaciteit.

Voorstel maatregelen:

- Een publicatiebord met plattegrond en contactgegevens te plaatsen
- QR-code met informatie over de begraafplaats en de historie ervan te plaatsen

Begraafplaats Stroe

Deze begraafplaats kenmerkt zich door zijn landelijk karakter. Centraal op deze begraafplaats is een kapel gevestigd. Deze is door vrijwilligers in 2016 opgezet. Te zien is dat de begraafplaats goed wordt onderhouden. Naast particuliere zandgraven beschikt de begraafplaats (als enige binnen Hollands Kroon) over een urnentuin. Ook is er een strooiveld op de begraafplaats aanwezig. Deze is echter niet (duidelijk) aangegeven.

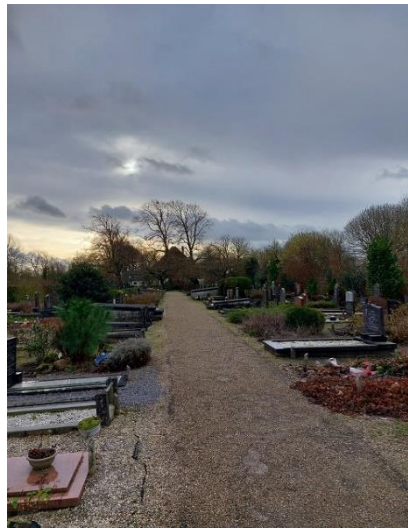
Begraafplaats Stroe is deze enige begraafplaats waar een capaciteitstekort dreigt te ontstaan (zonder ruimen omstreeks 2034). De begraafplaats beschikt over 83 vrije graven. Echter zijn de afgelopen drie jaar al 23 particuliere graven uitgegeven. Echter biedt de buitenrand van deze begraafplaats de mogelijkheid tot uitbreiding (al is dat wel een forse afbreuk aan het beeld). Er is nog maar één urnengraf vrij. Echter staat voor het voorjaar op de planning om aan de oostkant van de begraafplaats een nieuwe urnentuin te realiseren.

Voorstel maatregelen:

- Plaatsen gedenkmonument
- Een publicatiebord plaatsen dat in het karakter van de begraafplaats past

Begraafplaats Wieringerwaard

Deze begraafplaats bestaat uit één lang pad met aan weerszijden graven. De entree heeft een open uiterlijk door de velden die (nog) niet in gebruik zijn genomen. Op de begraafplaats staat één kleine urnenmuur die bestaat uit een honingraatstructuur. Ook zijn er naast particuliere zandgraven enkele urnengraven, keldergraven en oorlogsgraven aanwezig. De begraafplaats heeft geen strooiveld. De graven liggen dicht op elkaar (hoofd-voet) zonder een pad er tussen. Dit bemoeilijkt het delven en de toegankelijkheid voor nabestaanden.

Betreffende behoefte en capaciteit van particuliere graven wordt er geen tekort voorzien. De begraafplaats beschikt over 121 vrije graven. Terwijl er over de afgelopen drie jaar enkel één begrafenis heeft plaatsgevonden. Betreffende asbestemmingen beschikt de begraafplaats over vijftien vrije nissen en twee vrije urnengraven. Afgelopen drie jaar is één nis uitgegeven en is er geen urn in een urnengraf bijgezet.

Voorstel maatregelen:

- Toevoegen foetusgraven
- Plaatsen van een gedenkmonument
- Een publicatiebord met plattegrond en contactgegevens te plaatsen

Begraafplaats Winkel

Begraafplaats Winkel is rondom de Lucaskerk gevestigd. Het rechterdeel van de begraafplaats bestaat uit oude (familie)graven. Deze bieden een fraai en karakteristiek uiterlijk. Op sommige graven zijn graftrommels aanwezig. Aan de andere zijde van de kerk is een nieuwer deel. Dit deel is in 2018 gerenoveerd. Alle paden hebben nieuw grind, de velden zijn opgehoogd en er is drainage aangebracht. Op de begraafplaatsen zijn urnennissen en urnengraven aanwezig. Ook is er de mogelijkheid tot asverstrooien. De begraafplaats heeft een verzorgd en groen uiterlijk.

De begraafplaats beschikt over 85 vrije particuliere graven, 18 nissen en 8 urnengraven. Over de afgelopen drie jaar hebben er in totaal zeven begrafenissen plaatsgevonden. Ook is één urn in de urnenmuur geplaatst en één urn in een urnengraf.

Voorstel maatregelen:

- Een publicatiebord met plattegrond en contactgegevens te plaatsen
- QR-code met informatie over de begraafplaats en de historie ervan te plaatsen

Bijlage B. Behoeftte en capaciteitsoverzicht

Begraafplaats	Vrije particuliere graven	Nog te ruimen graven	Gemiddeld aantal nieuwe uitgiften per jaar	Totaal aantal graven incl geruimd	Aantal jaren vooruit	Begraven tot (zonder maatregelen zoals ruimen)
Anna Paulowna	273	77	10	350	35	2058
Barsingerhorn	9	3	0	12		
Kolhorn	41	1	1	42	42	2065
Hippolytushoef	471	22	7	493	70	2093
Middenmeer	1.198	152	46	1350	29	2052
Nieuwe Niedorp	75	9	2	84	42	2065
Oude Niedorp	13	3	0	16		
Stroe	83	2	8	85	11	2034
Wieringerwaard	121	37	0	158		
Winkel	85	4	2	89	45	2068

Op basis van de aangeleverde gegevens van de gemeente is er een doorkijk gemaakt tot wanneer de begraafplaats (theoretisch) vol is. Hierbij is geen rekening gehouden met het jaarlijks ruimen van graven.

Bijlage C. Infographic (resultaten) enquête

Inwoners hebben een vragenlijst over de begraafplaatsen ingevuld. **Welke aandachtspunten kwamen hieruit?**

Over de deelnemers

De vragenlijst is ingevuld door **324** inwoners. **70%** heeft de leeftijd van 50 – 79 jaar oud.

Er is interesse in natuurbegraven

42% van de deelnemers overwegen deze vorm van begraven, het liefst in een apart deel in de natuur.

Daarnaast is er behoefte aan meer informatie

Een **betere digitale informatie-voorziening** over de begraafplaatsen is gewenst.

195 deelnemers hebben behoefte aan een **publicatiebord met een (digitale) plattegrond** met grafnummers.

246 deelnemers willen meer weten over de **geschiedenis van de begraafplaatsen**; door het bewaren van oude grafstenen, bordjes met QR-codes of een website met meer informatie over bijzondere graven en rondleidingen.

Deze aandachtspunten kwamen er ook naar voren

Inwoners stuurden ook zeer interessante opmerkingen

Ik zou het inderdaad mooi vinden als graven behouden blijven. En...**ik ervaar heerlijke rust als ik over de begraafplaats loop.**

Houd de **serene sfeer** in ere. Zorg voor goede zorg voor de **natuur**. Hou het **betalbaar** voor de mensen.

Oude grafstenen, oude graven hoeven niet perse allemaal meteen weg als er niet betaald wordt. Er is voorlopig plek genoeg.

Een mooi verhaal : Zo'n 6 jaar geleden lag er een krans op het gedeelte van de gevallen in de oorlog. In Middenmeer. De krans was gemaakt van vlas. Toen mijn man en ik kwamen waren ze net bezig het op te ruimen. Ik mocht wat vlaszaad meenemen. Elk jaar zaai ik wat zaad in een bloempot met het gevolg een pot met prachtige blauwe bloemen. Deze droog ik weer en gebruik ze voor het volgende jaar. **Zo'n mooie herinnering.** Mijn vader verbouwde vroeger ook vlas.

De resultaten worden als advies gebruikt in de toekomstvisie begraafplaatsen.